

Anayasa Mahkemesi Üyesi Yıldız SEFERİNOĞLU'nun Andıçme Töreni Açış Konuşması

Sayın Cumhurbaşkanım,

Değerli Konuklar,

Anayasa Mahkemesine yeni seçilen üyemizin andıçme törenine hoş geldiniz, şeref verdiniz. Sizleri en içten duygularımla, saygıyla selamlıyorum.

Öncelikle birazdan and içerek görevine başlayacak olan üyemiz Yıldız Seferinoğlu'nu tebrik ediyor, yeni görevinin kendisi, ailesi, Anayasa Mahkemesi ve ülkemiz için hayırlı olmasını temenni ediyorum. Sayın Seferinoğlu'nun engin mesleki tecrübesiyle Anayasa Mahkemesine katkılar yapacağına olan inancımı ifade etmek istiyorum.

Bilindiği üzere, kamusal görev ifa eden kişilerin göreve başlarken yemin etmeleri evrensel bir uygulamadır. Bu bir sadakat ve taahhüt beyanıdır. Burada amaç, göreve başlayanlara sadakat borçlu oldukları değerler ile uymayı taahhüt ettikleri tutum ve davranışları, daha yolun başındayken hatırlatmaktır.

Bu kapsamda Anayasa Mahkemesi üyeleri olarak göreve başlarken, bir yandan Anayasayı ve temel hak ve hürriyetleri koruyacağımıza dair söz veriyoruz. Diğer yandan da görevimizi yaparken her türlü etki ve kaygıdan uzak olarak sadece vicdanımızın emrine uyacağımızı taahhüt ediyoruz.

Esasen Anayasa Mahkemesinin varlık nedeni andıçme metninde özetlenmiştir. Anayasa Mahkemesi, Anayasanın üstünlüğünü ve bireylerin temel haklarını, yargı bağımsızlığı ve tarafsızlığı içinde korumakla görevli bir yüksek yargı kurumudur. Hiç kuşkusuz Mahkeme, Anayasayı koruma görevini anayasal sınırlar içerisinde hareket ederek yerine getirmektedir.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Kadim devlet geleneğimizde adalet, devletin varlığını devam ettirmesinin temel şartı olarak kabul edilmiştir. Yusuf Has Hâcib, bin yıl önce yazdığı Kutadgu Bilig'de daha sonra Osmanlı devlet anlayışına da damgasını vuracak olan "adalet dairesi"ni çok iyi anlatmıştır. Adalet dairesi, merkezinde "adalet"in bulunduğu, bir iyi yönetim formülüdür.

Buna göre, "Memleket tutmak için çok asker ve ordu lâzımdır, askerini beslemek için de çok mal ve servete ihtiyaç vardır, bu malı elde etmek için halkın zengin olması gerekir, halkın zengin olması

için de adil kanunlar konulmalıdır". Yusuf Has Hâcib'e göre, "Hangi bey memlekette âdil kanun koydu ise o, memleketini tanzim etmiş ve gününü aydınlatmıştır".

Bugün de önemli ölçüde geçerli olan "adalet dairesi"nin hayata geçmesi, devletin adil kanunlarla bağlı olmasına, daha güncel ifadeyle temel hak ve hürriyetlere dayanan hukuk devleti olarak örgütlenmesine bağlıdır. Başka bir ifadeyle adalet, yönetimin hukukun üstünlüğüne dayanmasını ve bu yolla bireylerin temel hak ve hürriyetlerini korumasını gerektirmektedir.

Merhum Aliya İzzetbegoviç de siyasi ve hukuki meşruiyetin kaynağı olarak adaleti görür. Aliya'nın ifadesiyle "Güç ve kanun sadece adaletin vasıtalarıdır". Bu yönüyle hukuk, adaletin gerçekleşmesinin en önemli aracıdır. Adalet devletin, hukuk da adaletin temelidir.

Hukuk, her toplum için ekmek, su ve teneffüs ettiğimiz hava kadar hayati bir ihtiyaçtır. Dolayısıyla hukukun üstünlüğünün sağlanması ve sürdürülmesi, bir ülkenin geleceğinin teminatıdır.

Bu bağlamda Anayasa'da ifadesini bulan ve millî hedefimiz olan "çağdaş medeniyet düzeyine ulaşma", ancak tüm kural ve kurumlarıyla hukuk devletinin tesisine mümkündür. Tam da bu nedenle, hukuk devleti anayasal kimliğimizin temelini yerleştirilmiştir. Anayasa'nın 2. maddesine göre, Türkiye Cumhuriyeti, diğer nitelikleri yanında, adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, demokratik bir hukuk devletidir.

Hukuk devleti, temel hak ve hürriyetleri güvenceye alan devlettir. Geçen yüzyılın en etkili siyaset felsefecilerinden biri olan Robert Nozick'e göre "bireylerin hakları vardır" ve "bu haklar öylesine güçlü ve kapsamlıdır ki" devletin yetki haritasını belirler.

Anayasa mahkemeleri, özellikle bireysel başvuru yoluyla bu yetki haritasının sınırlarını belirlemeye çalışırlar. Bu bağlamda ülkemizde 2010 anayasa değişikliğiyle bireysel başvurunun kabul edilmesi, temel hak ve hürriyetlerin korunması bakımından bir milattır.

Devrim niteliğindeki bu değişiklik, Türkiye'de anayasa yargısının bireysel başvurudan önce ve sonra olmak üzere iki dönemde incelenmesi sonucunu doğurmuştur.

Sayın Cumhurbaşkanı,

Bu vesileyle, bir kez daha bu önemli kurumu hukuk sistemimize kazandırmada, başta zâti âliniz olmak üzere, emeği geçen herkese şükranlarımı sunuyorum. Aynı şekilde, tüm zorluklara rağmen, bireysel başvuruyu etkili bir hak arama yolu olarak uygulamaya çalışan Anayasa Mahkemesinin değerli üyeleri ve raportörleri ile her düzeyde görev yapan personelimize de buradan teşekkür ediyorum.

Bilindiği üzere bireysel başvuru yoluyla, temel hakların ihlal edildiği iddialarının uluslararası yargı organlarına taşınmadan iç hukukta incelenmesi mümkün hale gelmiştir. Esasen bireysel başvurunun pratik amacı da budur. Anayasa Mahkemesinin altı yıldır, bireysel başvuruya konu her hak ve hürriyetle ilgili verdiği nitelikli kararlar sayesinde bu amacın önemli ölçüde gerçekleştiğini memnuniyetle ifade etmek isterim. Bu nedenle de Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, her fırsatta Mahkememiz tarafından verilen kararlara atıfla bireysel başvuru yolunun etkili olduğunu, dolayısıyla kendisine başvurulmadan önce mutlaka tüketilmesi gerektiğini ifade etmektedir.

Anayasa Mahkemesi, artan iş yüküne rağmen bireysel başvuruları makul bir sürede sonuçlandırmaya gayret göstermektedir. 23 Eylül 2012'den bugüne kadar toplam 216 bin civarındaki başvurudan 176 bin kadarını sonuçlandırmış bulunmaktayız. Bu kapsamda, yapılan başvuruları karşılama oranımız da her geçen yıl artmaktadır. 2018 yılında Mahkemenin gelen bireysel başvuruları karara bağlama bakımından performansı yaklaşık % 93 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranın alınan tedbirlerin etkisiyle bu yıl % 100'ün üzerine çıkmasını bekliyoruz.

Bilindiği gibi bireysel başvuru olağanüstü bir hak arama yoludur. Bu nedenle, bu kurum Anayasa Mahkemesini her türlü yargısal uyuşmazlığın nihai olarak çözüleceği bir temyiz merciine dönüştürmüş değildir. Mahkememizin bireysel başvurudaki kararları da bunu göstermektedir. Nitekim başvuruların çok büyük bir kısmı ya kanun yolu şikâyeti ya da başvuru şartlarını taşımayan şikâyet mahiyetinde olduğu için kabul edilemezlik kararlarıyla sonuçlanmaktadır.

Sayın Cumhurbaşkanım,

Değerli konuklar,

Mahkememizin önünde yoğun işyükü ve tamamen yeni olan hukuksal kurumlarla ilgili ilkeler geliştirme gibi bazı zorluklar vardır. Ancak, tüm zorluklara karşın, Anayasa Mahkemesi, norm denetiminde ve bireysel başvuruda 2012 yılından bu yana istikrarlı bir şekilde hak-eksenli yaklaşımını devam ettirmektedir. Hak eksenli yaklaşım, temel hak ve hürriyetleri esas alan insanı yaşatma paradigmasına dayanmaktadır.

Mevlana diyor ki, "Beden Hz. Meryem'e benzer ve her birimiz o bedende bir İsa taşırız". Dolayısıyla ne istiyorsanız onun sancısını, tutkusunu ve arzusunu taşıyacaksınız.

Anayasa Mahkemesi olarak, yine Mevlana'nın pergel metaforundan mülhem, bir ayağımız bu toprakların değerlerinde sabit, diğer ayağımızla tüm dünyaya açılarak anayasal adaletin tesisi için çaba gösteriyoruz. Anayasanın ve temel hak ve hürriyetlerin tam olarak korunduğu, karşılaştırmalı anayasa yargısında iyi uygulama örnekleri arasında yerini alan ideal bir anayasallık denetiminin derdini ve arzusunu taşıyoruz.

Zira biliyoruz ki, etkili bir anayasallık denetimi demokratik hukuk devletinin varlığını devam ettirmesinde hayati bir işlev görmektedir.

Konuşmamın sonunda, geçen yıl emekliye ayrılan değerli üyelerimiz Nuri Necipoğlu'na ve Osman Alifeyyaz Paksüt'e Anayasa Mahkemesine yaptıkları katkılardan dolayı bir kez daha teşekkür ediyor, kendilerine ve diğer tüm emekli mensuplarımıza huzurlu bir emeklilik dönemi diliyorum.

Yeni seçilen üyemiz Sayın Seferinoğlu'nu da tekrar tebrik ediyor, görevinde başarılar diliyorum.

Andiçme törenimizi teşriflerinizden dolayı hepinize şükranlarımı sunuyorum, güzel ve huzurlu günler temenni ediyorum.

Zühtü ARSLAN
Anayasa Mahkemesi Başkanı